

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[ELEANOR SHARPSTON]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 19. decembrī¹

Lieta C-431/17

Monachos Eirinaios, kata kosmon Antonios Giakoumakis tou Emmanouil
pret
Dikigorikos Syllogos Athinon

(*Symvoulío tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīva 98/5/EK – 3. pants – 6. pants – Mūka registrācija par advokātu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ieguvis savu profesionālo kvalifikāciju – Valsts tiesību akti, ar kuriem aizliegts reģistrēties

1. Vai cilvēks var kalpot diviem saimniekiem? Ja viens no šiem saimniekiem ir Dievs, tad kristietis var rast norādes evaņģēlijos: “Neviens nevar kalpot diviem kungiem – vai nu viņš vienu nīdīs un otru mīlēs, vai arī vienam pieķersies un otru nicinās. Jūs nevarat kalpot Dievam un bagātībai”². (Jēzus no Nācaretes juridiski nevainojamā vārdu apmaiņā ar advokātu līdzībā par labo samarieti skaidri apliecina, ka ir pilnīgi iespējams kalpot Dievam un būt juridiskās profesijas pārstāvim³.) Ja mūks vēlas reģistrēties par advokātu kolēģijas reģistrā dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ir ieguvis savu profesionālo kvalifikāciju, un tādējādi vēlas kalpot gan taisnīgumam, gan Dievam, ir jāaplūko arī Direktīva 98/5/EK⁴.

2. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Symvoulío tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija, turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) jautā, vai tas, ka kompetentās iestādes atsaka reģistrēt Grieķijas klostera mūku *Monachos Eirinaios*⁵ par advokātu, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, tādēļ, ka mūki saskaņā ar valsts tiesību aktiem nedrīkst tikt ierakstīti advokātu kolēģiju reģistros, ir saderīgi ar Direktīvu 98/5. Tas attiecīgi rada jautājumu, kā saskaņot Direktīvas 98/5 noteikumus, ar kuriem ir ieviesti obligāti pienākumi, par to advokātu *reģistrāciju*, kuri praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, ar noteikumiem, kuros ir noteiktas šādiem advokātiem piemērojamās *profesionālās ētikas* normas, tādējādi dalībvalstīm sniedzot plašu rīcības brīvību. Tiesai būs jānodrošina, lai šī direktīva tiktu interpretēta konsekventi un saskaņoti.

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 “Ο δε ς δύναται δυο κυρίους δουλεύειν· γ ρ τὸν να μισήσει κα τὸν τερον, γαπήσει νὸς νθέξεται κα το τέρου καταφρονήσει. Ο δύνασθε Θε δουλεύειν κα μαμων ” Mateja evaņģēlijs, 6:24.

3 Lūkas evaņģēlijs, 10:25-37.

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (1998. gada 16. februāris) par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija (OV 1998, L 77, 36. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes Direktīvu 2013/25/ES (2013. gada 13. maijs), ar ko pielāgo atsevišķas direktīvas par tiesībām veikt uzņēmējdarbību un brīvi sniegt pakalpojumus saistībā ar Horvātijas Republikas pievienošanu (OV 2013, L 158, 368. lpp.).

5 “*Monachos Eirinaios*” šo secinājumu oriģinālvalodā – angļu valodā – būtu precīzāk tulkojams kā “brālis *Ireneos*”. Tomēr, lai novērstu potenciālās blakusnozīmes citās valodās, es saglabāšu terminu “*Monachos*” (mūks).

Tiesiskais regulējums

Eiropas Savienības tiesību akti

Direktīva 98/5

3. Direktīvas 98/5 1. apsvērumā ir izcelts nozīmīgums dalībvalstu pilsoņu iespējai praktizēt profesiju pašnodarbinātas personas vai darbinieka statusā dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņi ieguvuši savu profesionālo kvalifikāciju. Direktīvas 2. un 3. apsvērumā ir paskaidrots, ka tajā ir piedāvāti Direktīvā 89/48 noteiktajam alternatīvi līdzekļi saņemt atļauju darboties advokāta profesijā uzņēmējā dalībvalstī ar šīs valsts profesionālo nosaukumu⁶.

4. Saskaņā ar direktīvas 5. apsvērumu pasākumi “ir pamatoti Kopienas līmenī ne tikai tādēļ, ka salīdzinājumā ar vispārējo diplomu atzišanas sistēmu tie nodrošina advokātiem vieglākus līdzekļus integrācijai profesijā uzņēmējā dalībvalstī, bet arī, dodot iespēju advokātiem pastāvīgi praktizēt uzņēmējā dalībvalstī ar savas mītnes valsts profesionālajiem nosaukumiem, tie atbilst juridisko pakalpojumu patērētāju vajadzībām, kuri sakarā ar pieaugošo tirdzniecības plūsmu, ko jo īpaši rada iekšējais tirgus, griežas pēc konsultācijām, veicot pārrobežu darījumus, kuros bieži pārklājas starptautiskās tiesības, Kopienas tiesības un vietējie tiesību akti”.

5. Arī direktīvas 6. apsvērumā ir paskaidrots, ka “pasākumi šādā virzienā ir pamatoti arī tādēļ, ka dažas dalībvalstis jau tagad atļauj savā teritorijā veikt advokāta darbību, kas nav pakalpojumu sniegšana, advokātiem no citām dalībvalstīm, kuri praktizē ar savas mītnes valsts profesionālajiem nosaukumiem; [...] tomēr tajās dalībvalstīs, kur pastāv šāda iespēja, praktiskās detaļas, kas attiecas, piemēram, uz darbības jomu un pienākumu reģistrēties kompetentajās iestādēs, būtiski atšķiras; [...] šāda situāciju dažādība rada nevienlīdzību un konkurences traucējumus starp dalībvalstu advokātiem un ir par šķērslī kustības brīvībai; [...] tikai direktīva, kas paredz nosacījumus, kuri reglamentē profesijas praksi, kas nav pakalpojumu sniegšana, advokātiem, kuri praktizē ar savas mītnes valsts profesionālajiem nosaukumiem, spēj atrisināt šīs grūtības un nodrošināt tās pašas iespējas advokātiem un juridisko pakalpojumu patērētājiem visās dalībvalstīs”.

6. Direktīvas 7. apsvērumā ir norādīts, ka šajā direktīvā nav paredzētas nekādas normas attiecībā uz vietēja rakstura situācijām un, ja tā skar valsts tiesību aktus, kuri reglamentē juridisko profesiju, tad ne vairāk kā nepieciešams tās mērķa efektīvai sasniegšanai. Tā neierobežo valsts tiesību aktus, kas reglamentē advokāta profesijas pieejamību un praksi ar uzņēmējā dalībvalstī lietotajiem profesionālajiem nosaukumiem.

7. Direktīvas 8. apsvērumā ir paskaidrots, ka “advokātiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, būtu jāreģistrējas kompetentajā iestādē uzņēmējā dalībvalstī, lai šī iestāde varētu nodrošināt, ka viņi ievēro šajā valstī spēkā esošās profesionālās ētikas normas; [...] šādas reģistrācijas sekas attiecībā uz to tiesu līmeņiem un kategorijām, kur advokāti var praktizēt, nosaka tiesību akti, ko advokātiem piemēro uzņēmējā dalībvalstī”.

8. Direktīvas 9. apsvērumā ir norādīts, ka “tiem advokātiem, kuri nav integrējušies profesijā uzņēmējā dalībvalstī, būtu jāpraktizē šajā valstī ar savas mītnes valsts profesionālajiem nosaukumiem, lai nodrošinātu patērētāju pienācīgu informēšanu un lai atšķirtu šādus advokātus no uzņēmējas dalībvalsts advokātiem, kuri praktizē ar tur lietoto profesionālo nosaukumu”.

⁶ Padomes Direktīva 89/48/EEK (1988. gada 21. decembris) par vispārēju sistēmu tādu augstākās izglītības diplomu atzišanai, ko piešķir vismaz trīs gadu profesionālo izglītību (OV 1989, L 19, 16. lpp.), kura tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/36 (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzišanu (OV 2005, L 255, 22. lpp.).

9. Direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka tās nolūks ir atvieglot pastāvīgu advokāta profesijas praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta profesionālā kvalifikācija. Direktīvas 1. panta 2. punktā termins “advokāts” ir definēts kā “jebkura persona, kura ir dalībvalsts pilsonis un kurai ir atļauts veikt savu profesionālo darbību ar vienu no šādiem profesionālajiem nosaukumiem: [..] Grieķija: Δικηγόρος [Dikigoros] [..] Kipra: Δικηγόρος [Dikigoros]”.

10. Direktīvas 2. pantā ir noteikts, ka jebkuram advokātam ir tiesības ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu jebkurā citā dalībvalstī pastāvīgi veikt 5. pantā precizētās darbības.

11. Saskaņā ar 3. pantu:

“1. Advokāts, kurš vēlas praktizēt dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ieguvis savu profesionālo kvalifikāciju, reģistrējas minētās valsts kompetentajā iestādē.

2. Uzņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde reģistrē advokātu, kad viņš ir uzrādījis sertifikātu, kurš apliecina viņa reģistrāciju savas mītnes dalībvalsts kompetentajā iestādē. Tā var prasīt, lai mītnes valsts kompetentās iestādes izsniegtais sertifikāts nebūtu vecāks par trim gadiem [mēnešiem]. Tā informē mītnes valsts kompetento iestādi par reģistrāciju.”

12. Direktīvas 4. pantā ir paredzēts, ka “advokātam, kurš praktizē uzņēmējā dalībvalstī ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, šis nosaukums jāizsaka savas mītnes dalībvalsts oficiālajā valodā vai vienā no oficiālajām valodām, saprotamā veidā un tā, lai novērstu sajaukšanu ar uzņēmējas dalībvalsts profesionālo nosaukumu”.

13. Direktīvas 5. panta 1. punktā advokāta, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, darbības joma ir definēta kā “tās pašas profesionālās darbības kā advokāt[am], kurš praktizē ar attiecīgo profesionālo nosaukumu, kas tiek lietots uzņēmējā dalībvalstī”. Viņš, *inter alia*, var “sniegt konsultācijas savas mītnes dalībvalsts tiesībās, Kopienas tiesībās, starptautiskajās tiesībās un uzņēmējas dalībvalsts tiesībās. Viņš jebkurā gadījumā ievēro procesuālās normas, kas piemērojamas attiecīgās valsts tiesās”.

14. Direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “neatkarīgi no tām profesionālās ētikas normām, kas viņam jāievēro savā mītnes dalībvalstī, advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, attiecībā uz uzņēmējā dalībvalstī veicamo profesionālo darbību, ievēro tās pašas profesionālās ētikas normas kā advokāti, kas praktizē ar uzņēmējas dalībvalsts attiecīgajiem profesionālajiem nosaukumiem”. Saskaņā ar direktīvas 6. panta 3. punktu uzņēmēja dalībvalsts “var prasīt, lai advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, noformētu profesionālās garantijas apdrošināšanu vai kļūtu par profesionālās garantijas fonda locekli saskaņā ar noteikumiem, ko šī valsts nosaka attiecībā uz savā teritorijā veicamo profesionālo darbību”.

15. Direktīvas 7. pants attiecas uz disciplinārlietām, kurās advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, nepilda uzņēmējā dalībvalstī spēkā esošos pienākumus. Saskaņā ar direktīvas 7. panta 1. punktu “piemēro uzņēmējā dalībvalstī paredzēto reglamentu, sodus un tiesiskās aizsardzības līdzekļus”. Direktīvas 7. panta 2.–5. punktā ir paredzēts, ka:

“2. Pirms disciplinārlietas ierosināšanas pret advokātu, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, uzņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde, tiklīdz tas ir iespējams, informē mītnes dalībvalsts kompetento iestādi, paziņojot visus attiecīgos faktus.

[Tas ir piemērojams] *mutatis mutandis*, ja disciplinārlietu ierosinājusi mītnes dalībvalsts kompetentā iestāde [..]

3. Neierobežojot uzņēmējas dalībvalsts kompetentās iestādes lēmējvaru, šī iestāde visā disciplinārās tiesvedības gaitā sadarbojas ar mītnes dalībvalsts kompetento iestādi. [..]

4. Mītnes dalībvalsts kompetentā iestāde lemj, kā rīkoties, saskaņā ar savām procesuālajām un materiālajām normām, ņemot vērā uzņēmējas dalībvalsts kompetentās iestādes lēmumu par advokātu, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu.

5. Lai gan tas nav priekšnoteikums uzņēmējas dalībvalsts kompetentās iestādes lēmumam, profesijas praktizēšanas atļaujas pagaidu vai pastāvīga anulēšana no mītnes dalībvalsts kompetentās iestādes puses automātiski rada aizliegumu attiecīgajam advokātam, uz laiku vai pastāvīgi, praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu uzņēmējā dalībvalstī”.

16. Direktīvas 9. pantā ir paredzēts, ka “lēmumos par 3. pantā minētās reģistrācijas neveikšanu vai šādas reģistrācijas anulēšanu un lēmumos, kas nosaka disciplināras sankcijas, norāda to pamatojošos apsvērumus”. Tiesa vai tribunāls nodrošina pret šādiem lēmumiem vērstus tiesiskās aizsardzības līdzekļus.

Piemērojamie valsts tiesību akti

Prezidenta dekrēts Nr. 152/2000.

17. Direktīva 98/5 Grieķijas tiesību aktos tika transponēta ar prezidenta dekrētu Nr. 152/2000 “Par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu Grieķijā advokātiem, kuri ieguvuši savu profesionālo kvalifikāciju citā Eiropas Savienības dalībvalstī” (*Proedriko Diatagma 152/2000, Diefkolynsi tis monimis askisis tou dikigorikoy epaggelmatos stin Ellada apo dikigorous pou apektisan ton epaggelmatiko tous titlo se allo kratos-melos tis EE*; turpmāk tekstā – “prezidenta dekrēts”).

18. Prezidenta dekrēta 5. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, lai praktizētu kā advokāts Grieķijā, attiecīgajai personai ir jābūt ierakstītai tās advokātu kolēģijas reģistrā, kurā tā veiks profesionālo darbību, un tai šajā ģeogrāfiskajā apgabalā ir jābūt birojam. Tā 5. panta 2. punktā ir noteikts, ka minētās advokātu kolēģijas administratīvā padome lemj par reģistrācijas pieteikumu pēc šādu sertifikātu iesniegšanas: i) attiecīgās dalībvalsts pilsonību apliecinošs oficiāls dokuments; ii) sertifikāts, kurā ir norādīts, vai pieteikuma iesniedzējam ir sodāmība, un iii) mītnes dalībvalsts kompetentās iestādes, kura piešķirusi profesionālo kvalifikāciju, vai citas mītnes dalībvalsts kompetentās iestādes reģistrācijas sertifikāts.

19. Papildus 8. panta 1. punktā ir noteikts, ka “neatkarīgi no tām profesionālās ētikas normām, kas viņam jāievēro savā mītnes dalībvalstī, advokāts attiecībā uz Grieķijā veicamo profesionālo darbību ievēro tās pašas profesionālās ētikas normas kā advokāti, kas ir attiecīgās advokātu kolēģijas locekļi. It īpaši viņš ievēro [...] normas, kas nosaka advokāta pienākumu izpildi Grieķijā, un sevišķi tās normas attiecībā uz nesaderīgumu un darbību, kas neatbilst šiem pienākumiem, normas attiecībā uz profesionālo konfidencialitāti, profesionālo ētiku, reklamēšanu, profesionālo lepnumu un normas attiecībā uz atbilstošu šo pienākumu izpildi”.

Advokātu kodekss

20. Likuma Nr. 4194/2013 (*Kodikas dikigoron*, turpmāk tekstā – “Advokātu kodekss”) 1. pantā ir paredzēts, ka advokāts ir amatpersona, kuras pienākums ir uzturēt tiesiskumu. Pildot amata pienākumus, advokātam ir jāizskata lietas atbilstoši profesionālajiem ieskatiem un viņš nedrīkst ievērot ieteikumus un norādījumus, kas nav saderīgi ar likumu vai klienta interesēm⁷.

⁷ 5. pants.

21. Advokātu kodeksa 6. pantā “Nosacījumi kļūšanai par advokātu – šķēršļi” ir noteikti divi labvēlīgi nosacījumi kļūšanai par advokātu, proti, i) ir jābūt Grieķijas pilsonībai vai arī citas dalībvalsts vai EEZ valsts pilsonībai un ii) ir jābūt diplomam tieslietās, kā arī četri šķēršļi, kuru starpā ir aizliegums būt garīdzniekam vai mūkam.

22. Tā 7. panta 1. punkta nosaukums ir “Advokāta statusa *ipso jure* zaudēšana”. Šajā punktā ir paredzēts, *inter alia*, ka persona, kas ir garīdznieks vai mūks vai kuru ieceļ algotā darbavietā vai tai tāda jau ir atbilstoši līgumam, kas piešķir juridiskas personas, kura ir publisko tiesību subjekts, darbinieka vai amatpersonas statusu, zaudē *ipso jure* advokāta statusu un ir izslēdzama no attiecīgās advokātu kolēģijas reģistra⁸. Advokātam, uz kuru attiecas 7. panta 1. punkts, ir pienākums sniegt paziņojumu attiecīgajai advokātu kolēģijai un atkāpties no amata⁹.

23. 23. pantā ir paredzēts, ka advokātam ir jāpilda amats un tam ir jābūt birojam tajā pirmās instances tiesas ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā viņš ir norīkots advokāta pienākumu pildīšanai. 82. pantā ir paredzēts, ka, atskaitot dažus izņēmumus, advokātam ir aizliegts sniegt pakalpojumus, nesaņemot par tiem atļaujumu.

Grieķijas Baznīcas statūti

24. Likuma 590/1977 “Par Grieķijas Baznīcas statūtiem” (*Katastatikos Chartis tis Ekklisias tis Ellados*) 39. pantā ir paredzēts, ka klosteri ir reliģiskas iestādes, kurās vīrieši un sievietes var dzīvot askētiski atbilstoši nodotajam mūku zvērestam un pareizticīgo baznīcas svētajiem noteikumiem un tradīcijām attiecībā uz klostera dzīvi. Klosteri darbojas atbilstoši attiecīgās vietas biskapa garīgajai uzraudzībai.

25. 56. panta 3. punktā reliģiozai personai ir aizliegts atrasties ārpus tās baznīcas iestādes robežām, nesaņemot atļauju no reliģiskās augstākstāvošās personas. Tai ir arī jāsaņem eparhijas biskapa atļauja uzturēties – pastāvīgi vai ar starplaiku – citā vietā ilgāk par diviem mēnešiem tajā pašā kalendārajā gadā.

Likums “Par baznīcas naudas līdzekļiem un klosteru pārvaldi”

26. Likuma 3414/1909 (*Peri Genikou Ekklisastikou Tameiou kai dioikiseos Monastirion*, Likums “Par baznīcas naudas līdzekļiem un klosteru pārvaldi”) 18. pantā ir paredzēts, ka, ja kāds kļūst par mācekli klosterī, tā personīgās mantas pienākas klosterim, izņemot daļu, kas saskaņā ar mantojuma tiesībām pienākas mantiniekiem.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

27. *Monachos Eirinaios* ir Grieķijas klostera mūks¹⁰. Viņš ir arī kvalificēts advokāts un kopš 2014. gada 11. decembra ir *Pagkyprios Dikigorikos Syllogos* (Kipras Advokātu kolēģija, turpmāk tekstā – “PDS”) loceklis.

⁸ Attiecīgi 7. panta 1. punkta a) un c) punkts.

⁹ 7. panta 2. punkts.

¹⁰ Iesniedzējtiesa raksturoja *Monachos Eirinaios* kā Petras klosterim, kurš atrodas Kardicā, piederošu mūku. Tomēr tiesas sēdes laikā *Monachos Eirinaios* advokāts norādīja, ka viņa praktizēšanas vieta pašlaik ir Zakintas sala.

28. 2015. gada 12. jūnijā viņš izteica lūgumu būt reģistrētam *Dikigorikos Syllogos Athinon* (Atēnu Advokātu kolēģija, turpmāk tekstā – “DSA”) kā advokātam, kurš ieguvis savu profesionālo nosaukumu citā dalībvalstī. 2015. gada 18. jūnijā DSA Administratīvā padome šo lūgumu noraidīja. Attiecīgais lēmums bija pamatots ar prezidenta dekrēta 8. panta 1. punktu, kurā paredzēts, ka valsts tiesību akti par nesaderīgumu (it īpaši garīdzniekam vai mūkam) ir piemērojami arī advokātiem, kuri vēlas praktizēt Grieķijā ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu.

29. 2015. gada 29. septembrī *Monachos Eirinaios* iesniedza apelācijas sūdzību par šo lēmumu iesniedzējtiesā.

30. Minētā tiesa norāda, ka Grieķijas advokātiem piemērojamās profesionālās ētikas normas aizliedz mūkiem advokāta profesijas praktizēšanu šādu DSA minēto iemeslu dēļ, proti, nespēja garantēt viņu neatkarību, šaubas par viņu spējām pildīt attiecīgos pienākumus un tas, vai viņi spēs tikt galā ar strīdīgiem gadījumiem, pirmās instances tiesas ģeogrāfiskajā apgabalā īsta, nevis fiktīva biroja atrašanās un aizliegums sniegt pakalpojumus, nesāņemot par tiem atalgojumu. Ja attiecīgajai advokātu kolēģijai būtu pienākums reģistrēt mūku saskaņā ar Direktīvas 98/5 3. pantu, lai viņš praktizētu ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, tai būtu pienākums tūlītēji konstatēt valsts tiesību aktos noteikto profesionālās ētikas normu pārkāpumu atbilstoši minētās direktīvas 6. pantam, jo šīs normas aizliedz mūkiem praktizēt advokāta profesijā.

31. Iesniedzējtiesa vienlaikus atsauca uz tās judikatūru, kurā tā ir nospriedusi, ka Advokātu kodeksa agrāk spēkā esošais noteikums, ar kuru garīdzniekiem bija aizliegts praktizēt advokāta profesijā, bija saderīgs ar vienlīdzības principu un tiesībām darboties kādā profesijā vai amatā. Pirmkārt, sabiedrības interešu labad advokātam ir jāpilda tikai un vienīgi viņa pienākumi, un, otrkārt, advokāta profesijas praktizēšana ir saistīta ar tādu strīdu izskatīšanu, kas nav saderīgi ar mācītāja statusu¹¹. Ņemot vērā, ka agrākās lietas fakti attiecās uz pilnībā iekšēju situāciju, iesniedzējtiesa jau iepriekš bija nospriedusi, ka šis noteikums ir saderīgs ar Grieķijas Konstitūcijas 13. pantu, EK līguma 52. pantu (tagad LESD 49. pants) un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 9. pantu¹².

32. Pamatojoties uz to, iesniedzējtiesa lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādu jautājumu:

“Vai Direktīvas 98/5 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka reģistrēt Grieķijas baznīcas mūku par advokātu kādas dalībvalsts, kas nav tā dalībvalsts, kurā viņš ir ieguvis savu profesionālo kvalifikāciju, kompetentās iestādes reģistrā, lai viņš tur darbotos savā profesijā ar savas mītnes valsts profesionālās kvalifikācijas nosaukumu, valsts likumdevējs var aizliedzt tādēļ, ka Grieķijas baznīcas mūki saskaņā ar valsts tiesību aktiem nedrīkst tikt ierakstīti advokātu kolēģiju reģistros, jo viņu statusa dēļ nepastāv garantijas, kas ir atzītas par nepieciešamām advokāta darbības veikšanai?”

33. *Monachos Eirinaios*, Grieķijas valdība, Nīderlandes valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. 2018. gada 18. septembra Tiesas sēdē *Monachos Eirinaios*, DSA, Grieķijas valdība un Eiropas Komisija sniedza mutvārdu apsvērumus.

¹¹ Iesniedzējtiesa (plēnums), spriedums Nr. 2368/1988.

¹² Iesniedzējtiesa, spriedums Nr. 1090/1989.

Vērtējums

Piemērojamie tiesību akti

34. Advokāta, kurš vēlas praktizēt citā dalībvalstī, situācijas gadījumā ir piemērojamas vairākas direktīvas. Attiecīgi Direktīva 2005/36 attiecas uz profesionālo kvalifikāciju atzišanu, savukārt Padomes Direktīva 77/249 attiecas uz brīvību sniegt pakalpojumus¹³. Direktīva 2006/123 attiecas uz plašu darbību klāstu iekšējā tirgū, tostarp juridisku konsultāciju sniegšanu gan attiecībā uz uzņēmējdarbības veikšanu, gan attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu¹⁴. Direktīva 98/5 attiecas uz advokātiem, kuri vēlas pastāvīgi praktizēt uzņēmējā dalībvalstī.

35. Rakstveida apsvērumos Nīderlandes valdība norādīja, ka, tā kā Direktīvā 98/5 advokātiem nav paredzētas profesionālās ētikas normas, norādījumus varētu gūt no citām piemērojamām direktīvām.

36. Es tam nepiekrītu.

37. Padomes Direktīva 77/249 attiecas uz advokātu pakalpojumu sniegšanu, nevis brīvību veikt uzņēmējdarbību¹⁵. Tomēr iesniedzējtiesā esošā tiesvedība attiecas uz advokātu kolēģijas atteikumu reģistrēt advokātu, kurš profesionālo kvalifikāciju ir ieguvis citā dalībvalstī. Tādēļ prejudiciālā jautājuma priekšmets ir nevis brīvība sniegt advokāta pakalpojumus, bet gan advokāta reģistrācija, kas reglamentēta Padomes Direktīvā 98/5¹⁶.

38. Direktīva 2005/36 attiecas uz advokātiem, kuri vēlas tūlītēji praktizēt ar *uzņēmējas* dalībvalsts profesionālo nosaukumu. Tā neietekmē Direktīvas 98/5¹⁷ darbību, un tai šeit nav nozīmes. *Monachos Eirinaios* vēlas reģistrēties, lai praktizētu ar Kipras profesionālo nosaukumu.

39. Direktīva 2006/123 ir piemērojama attiecībā uz juridiskām konsultācijām, un tā attiecas ne tikai uz pakalpojumu sniegšanu, bet arī uz uzņēmējdarbības veikšanu¹⁸. Tomēr minētās direktīvas 25. pants, uz kuru Nīderlandes valdība ir atsaukusies rakstveida apsvērumos, ir piemērojams vienīgi daudznozaru *saimniecisko* darbību veikšanai. Būdam pakļauts klostera disciplīnai, *Monachos Eirinaios* "blakusnodarbošanās" advokāta profesijā neietilpst šajā kategorijā.

40. Direktīva 98/5 tieši attiecas uz *Monachos Eirinaios* situāciju. Viņš ir advokāts ar vienā dalībvalstī derīgu profesionālo nosaukumu (uz kuru tādējādi attiecas Direktīvas 98/5 piemērojamība personām saskaņā ar tās 1. panta 1. un 2. punktu), kurš vēlas pastāvīgi praktizēt citā dalībvalstī ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu (tādējādi atbilstot pārrobežu elementam un Direktīvas 98/5 materiāltiesiskajai jomai saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu). No tā izriet, ka valsts tiesību aktu, ar kuriem mūkiem ir aizliegts reģistrēties par advokātiem ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, saderīgums ar Eiropas Savienības tiesību aktiem tādēļ, ka nepastāv advokātiem nepieciešamās garantijas, ir jāizvērtē, pamatojoties uz minēto direktīvu.

13 Padomes Direktīva (1977. gada 22. marts) par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus (OV 1977, L 78, 17. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes Direktīvu 2013/25/ES (2013. gada 13. maijs), ar ko pielāgo atsevišķas direktīvas par tiesībām veikt uzņēmējdarbību un brīvi sniegt pakalpojumus saistībā ar Horvātijas Republikas pievienošanu (OV 2013, L 158, 368. lpp.).

14 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.), 33. apsvērumus un 1. panta 1. punkts.

15 Direktīvas 77/249 otrais apsvērumus un 1. pants.

16 Skat. Direktīvas 98/5 1. panta 4. punktu. Skat. šajā nozīmē arī spriedumu, 2010. gada 2. decembris, *Jakubowska*, C-359/09, EU:C:2010:729.

17 Direktīvas 2005/36 42. apsvērumus. 2011. gada 3. februāra spriedumā *Ebert*, C-359/09, EU:C:2011:44 (lieta par Padomes Direktīvu 89/48, kura ar Direktīvu 2005/36 tika atcelta, un Direktīvu 98/5) Tiesa nosprieda, ka šīs abas direktīvas viena otru papildina, paredzot dalībvalstu advokātiem divas iespējas praktizēt advokāta profesijā uzņēmējā dalībvalstī ar šīs valsts profesionālo nosaukumu: skat. 27.–35. punktu.

18 Direktīvas 2006/123 33. apsvērumus un 1. panta 1. punkts.

Ievada apsvērumi par Padomes Direktīvu 98/5

41. Direktīvas 98/5 mērķis ir veicināt advokātu pārvietošanās brīvību, atvieglojot pastāvīgu advokāta profesijas praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta profesionālā kvalifikācija¹⁹. (Ērtības labad uz šādiem advokātiem es turpmāk atsauksos kā uz “migrējošiem advokātiem”).

42. Lai veicinātu iekšējo tirgu, direktīvas mērķis ir nodrošināt tās pašas iespējas advokātiem un juridisko pakalpojumu patērētājiem visās dalībvalstīs. Tās mērķis it īpaši ir atbilst juridisko pakalpojumu patērētāju vajadzībām, kuri sakarā ar pieaugošo tirdzniecības plūsmu, ko jo sevišķi rada iekšējais tirgus, vērsas pēc konsultācijām, veicot pārrobežu darījumus, kuros bieži pārklājas starptautiskās tiesības, Kopienas tiesības un vietējie tiesību akti²⁰.

43. Tādēļ direktīvas mērķis ir likvidēt nevienlīdzību un pārvietošanās brīvībai šķēršļus radošās atšķirības starp valstu tiesību aktiem par reģistrāciju kompetentajās iestādēs²¹. Savstarpēja to migrējošo advokātu profesionālo nosaukumu atzīšana, kuri vēlas praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, sekmē direktīvas mērķu sasniegšanu²².

44. Lai gan direktīva tomēr attiecas uz tiesībām iedibināties kādā dalībvalstī, tajā nav reglamentēta nedz pieeja advokāta profesijai, nedz praktizēšana šajā profesijā ar uzņēmējā dalībvalstī iegūto profesionālo nosaukumu²³.

45. Īstenojot mērķus, direktīvai ir jāsamēro dažādas intereses.

46. Pirmkārt, tajā, sniedzot migrējošiem advokātiem “automātiskas” tiesības reģistrēties uzņēmējas dalībvalsts kompetentajās iestādēs bez jebkādas iepriekšējas dalībvalsts veiktas profesionālās kvalifikācijas pārbaudes (3. panta 2. punkts), tās ir samērotas ar vajadzību informēt juridisko pakalpojumu patērētājus par šādu advokātu kompetenču līmeni, tādēļ migrējošiem advokātiem ir atļauts praktizēt tikai ar mītnes dalībvalstī iegūto nosaukumu, kas ir izklāstīts mītnes dalībvalsts valodā (4. panta 1. punkts)²⁴.

47. Otrkārt, migrējošiem advokātiem ir dotas tiesības sniegt juridiskas konsultācijas, pārstāvēt un aizstāvēt klientus un nepieciešamības gadījumā strādāt sadarbībā ar advokātu, kurš praktizē attiecīgajā tiesu iestādē (5. pants). Viņiem savukārt ir jāreģistrējas kompetentajā iestādē uzņēmējā dalībvalstī un jāievēro šajā valstī spēkā esošās profesionālās ētikas normas (3. un 6. pants)²⁵.

19 Direktīvas 98/5 1. un 5. apsvērumi un 1. panta 1. punkts. Skat. arī Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija, COM(94) 572, galīgā redakcija (turpmāk tekstā – “Komisijas priekšlikums”), 1.3. punkts.

20 1., 5. un 6. apsvērumi.

21 Padomes Direktīvas 98/5 6. apsvērumi un spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 37. punkts un tajā minētā judikatūra.

22 Skat. šajā nozīmē arī spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 36. punkts un tajā minētā judikatūra.

23 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 56. punkts.

24 9. apsvērumi. Skat. šajā nozīmē arī 2000. gada 7. novembra spriedumu Luksemburga/Parlaments un Padome, C-168/98, EU:C:2000:598, kurā Tiesa uzskatīja, ka “Kopienas likumdevējs nolūkā atvieglot konkrētai migrējošu advokātu grupai pamatbrīvības veikt uzņēmējdarbību īstenošanu ir izvēlējis nevis sistēmu, saskaņā ar kuru veic *a priori* kvalifikācijas pārbaudi attiecībā uz uzņēmējas dalībvalsts tiesībām, bet gan rīcības plānu, kas ietver patērētāju informēšanu, ierobežojumus dažām darbībām šajā profesijā vai sīki izstrādātiem noteikumiem, saskaņā ar kuriem šīs darbības var veikt, vairākas piemērojamas profesionālās ētikas normas, obligāto apdrošināšanu, kā arī disciplīnas sistēmu, kurā iesaistītas gan mītnes dalībvalsts, gan uzņēmējas valsts kompetentās iestādes. Likumdevējs nav atcēlis prasību, ka attiecīgajam advokātam ir jāpārziņa valsts tiesību akti, kas piemērojami lietās, kuras viņš izskata, bet gan tikai atbrīvojis šādu advokātu no pienākuma iepriekš pierādīt minētās zināšanas” (43. punkts). Es piebilstu, ka, tā kā profesionālais nosaukums Grieķijā kvalificētam un Kiprā kvalificētam advokātam ir viens un tas pats (“Δικηγόρος”), DSA, manuprāt, varētu pamatot prasīt, lai Monachos Eirinaios norādītu, ka viņam nav Grieķijā iegūtas kvalifikācijas, iespējams, izmantojot (“Κόρυπος”) pēc savas nosaukuma. Skat. iepriekš 8. un 9. punktu.

25 Skat. Komisijas priekšlikuma 2. punktu.

48. Turklāt, lai gan Padomes Direktīvas 98/5 3. panta 2. punktā ir saskaņotas prasības, kuras ir jāievēro advokātiem, kuri vēlas veikt profesionālo darbību ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, direktīvā i) nav paredzētas nekādas normas attiecībā uz vietēja rakstura situācijām (7. apsvērums); ii) nav ierobežoti valsts tiesību akti, kuros reglamentēta advokāta profesijas pieejamība un prakse ar uzņēmējā dalībvalstī lietotajiem profesionālajiem nosaukumiem (7. apsvērums), un iii) ir noteikts, ka advokāti ievēro šajā valstī spēkā esošās profesionālās ētikas normas (8. apsvērums un 6. pants)²⁶.

49. Īsumā – Padomes Direktīva 98/5 ir hibriddirektīva, kas attiecas uz migrējošo advokātu, kuri vēlas praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, iedibināšanos, saskaņojot noteiktus aspektus un vienlaikus nodrošinot dalībvalstīm ievērojamu autonomijas pakāpi citos aspektos. Kustības brīvības veicināšana ir samērota ar vajadzību nodrošināt patērētāju aizsardzību un ar to, ka migrējošie advokāti pilda savus amata pienākumus uzņēmējā dalībvalstī, pienācīgi ievērojot pareizas tiesvedības principus. Tādēļ ir iespējams izteikts nesaderīgums starp *atļauju* praktizēt (3. pants) un *piemērojamajām profesionālās ētikas normām* (6. pants).

Prejudiciālais jautājums

50. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 98/5 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ir pieļaujami valsts tiesību akti, ar kuriem mūkiem ir aizliegts reģistrēties par advokātiem ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu tādēļ, ka nepastāv advokātiem nepieciešamās garantijas.

51. *Monachos Eirinaios* un Eiropas Komisija norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 98/5 3. pantā ir veikta attiecīgo tiesību aktu pilnīga saskaņošana. Uzrādīt apliecinājumu par reģistrēšanos mītnes dalībvalsts kompetentajā iestādē izrādās esam vienīgais nosacījums, kam pakārtojama ieinteresētās personas reģistrēšanās uzņēmējā dalībvalstī²⁷. To, vai šī persona pēc tam nodrošina vai nenodrošina vairākas advokātiem nepieciešamās garantijas, vēlākā procedūras posmā regulē attiecīgā advokātu kolēģija.

52. Komisija piebilst, ka jautājums par to, vai Direktīvas 98/5 7. panta 1. punkts (kas attiecas uz disciplinārlietas ierosināšanu, ja advokāts, kurš praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, nepilda uzņēmējā dalībvalstī spēkā esošos pienākumus) ir piemērojams *Monachos Eirinaios* gadījumā, ir ārpus šīs tiesvedības tvēruma, kas attiecas tikai uz viņa tiesībām reģistrēties DSA.

53. Tiesas sēdē DSA norādīja, ka atbilstoši Direktīvas 98/5 3. panta 2. punkta un 6. panta 1. punkta sistēmiskai interpretācijai, ņemot vērā tās apsvērumus, būtu jāsecina, ka advokātu kolēģija var atteikt reģistrēt advokātu, kurš vēlas praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, ja no iesniegtajiem dokumentiem ir saprotams, ka atbilstoši valsts tiesību aktiem šādai reģistrācijai pastāv šķērslis.

54. Grieķijas valdība apgalvo, ka Direktīvas 98/5 3. pants ir jālasa kopā ar tās 6. pantu. Ja mūks būtu reģistrēts DSA ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, saskaņā ar Grieķijas tiesību aktiem par profesionālo ētiku viņš tūlītēji tiktu izslēgts no advokātu kolēģijas reģistra. Tas būtu absurdi. Grieķijas valdība uzskata, ka mūkam nepiemīt nepieciešamā neatkarība, lai varētu praktizēt advokāta profesijā.

²⁶ Skat. arī Komisijas priekšlikuma 3.3. punktu, kurā ir uzsvērts, ka priekšlikums attiecas uz *minimālo prasību* migrējošiem advokātiem noteikšanu. Uz visiem pārējiem it īpaši attiecas uzņēmējā dalībvalstī advokātiem, kuri praktizē ar šīs valsts profesionālo nosaukumu, piemērojamās profesionālās ētikas normas.

²⁷ Spriedums, 2006. gada 19. septembris, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 66. un 67. punkts.

55. Nīderlandes valdība norāda, ka Direktīvas 98/5 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ir izslēdzami valsts tiesību akti, ar kuriem mūkiem ir aizliegts reģistrēties par advokātiem un praktizēt šajā profesijā ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu. Direktīvas 6. pants pilnībā neattiecas uz profesionālās ētikas normām, un tas attiecīgi būtu aplūkojams, ņemot vērā citus atvasinātos tiesību aktus, piemēram, Direktīvas 2006/123 25. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

Reģistrācija saskaņā ar Direktīvas 98/5 3. pantu

56. Direktīvas 98/5 3. panta 2. punkts attiecas tikai uz migrējošo advokātu reģistrāciju uzņēmējas dalībvalsts kompetentajā iestādē. Tajā ir noteikts, ka šī kompetentā iestāde “reģistrē advokātu”, kad viņš ir uzrādījis attiecīgo sertifikātu.

57. Tā mērķis ir likvidēt atšķirības starp valstu tiesību aktiem par reģistrāciju kompetentajās iestādēs un tādējādi izveidot migrējošo advokātu profesionālo nosaukumu savstarpējās atzīšanas sistēmu (skat. iepriekš 43. punktu). Tajā ir paredzēta direktīvā noteikto tiesību iedibināties kādā dalībvalstī nepieciešamo priekšnosacījumu *pilnīga* saskaņošana. Advokātam, kurš vēlas pastāvīgi praktizēt dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta profesionālā kvalifikācija, ir pienākums reģistrēties šādās dalībvalsts kompetentajā iestādē. Šai iestādei ir jāveic reģistrācija, “kad viņš ir uzrādījis sertifikātu, kurš apliecina viņa reģistrāciju savas mītnes valsts kompetentajā iestādē”²⁸.

58. Saskaņā ar Tiesas judikatūru *vienīgais* nosacījums, kam ir pakārtojama ieinteresētās personas reģistrēšanās, ir uzrādīt sertifikātu par reģistrāciju mītnes dalībvalsts kompetentajā iestādē. Tādā gadījumā uzņēmējai dalībvalstij reģistrācija ir jāveic obligāti, ļaujot attiecīgajai personai praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu²⁹. Šo analīzi apstiprina Komisijas priekšlikuma piezīmes par 3. pantu, kurās ir paskaidrots, ka “tiesības reģistrēties ir tad, kad interesents uzrāda sertifikātu par reģistrāciju savas mītnes dalībvalsts kompetentajā iestādē”. Pēc reģistrācijas uzņēmējai dalībvalstī migrējošais advokāts ir praktizēšanas sākumposmā.

59. Tādēļ Tiesa jau ir nospriedusi, ka Itālijas pilsoņi, kuri ir ieguvuši diplomu tieslietās Itālijā, vēlāk ieguvuši nākamo diplomu tieslietās Spānijā un tur reģistrēti par advokātiem, ir uzskatāmi par tādiem, kuri atbilst visiem nepieciešamajiem nosacījumiem, lai viņus varētu ierakstīt Itālijas advokātu kolēģijas reģistrā, kad ir uzrādīts sertifikāts, kurš apliecina viņu reģistrāciju Spānijā³⁰.

60. Tāpat Tiesa konstatēja, ka *Wilson* lietā prasība, lai advokāti, kuri praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, piedalītos pārrunās, kurā kolēģijas padome pārliecinātos par to, vai advokāts pārvalda uzņēmējas dalībvalsts administratīvajās un tiesu iestādēs lietojamās valodas, bija pretrunā Direktīvai 98/5³¹.

61. No minētās judikatūras izriet, ka dalībvalstīm nav rīcības brīvības ieviest papildu reģistrācijas prasības migrējošiem advokātiem ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu.

62. Tādēļ, no vienas puses, atbilde uz iesniedzējtiesas jautājumu ir pašsaprotama. Direktīvas 98/5 3. panta 2. punktā ir aizliegta papildu nosacījuma ieviešana, piemēram, aizliegums būt mūkam, advokātu reģistrācijai ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu.

28 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 38. punkts un tajā minētā judikatūra.

29 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 39. punkts un tajā minētā judikatūra.

30 Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *Torresi*, C-58/13 un C-59/13, EU:C:2014:2088, 9. un 40. punkts.

31 Spriedums, 2006. gada 19. septembris, C-506/04, EU:C:2006:587, 77. punkts. Skat. arī spriedumu, 2006. gada 19. septembris, Komisija/Luksemburga, C-193/05, EU:C:2006:588, 40. punkts.

63. Vai šos secinājumus ietekmē Direktīvas 98/5 3. un 6. panta mijiedarbība un tādu valsts tiesību aktu esamība, atbilstoši kuriem esošie vai topošie advokāti mūki tiek tūlītēji izslēgti no advokātu kolēģijas reģistra vai ar kuriem ir uzlikti noteikti pienākumi, piemēram, ka advokātam ir jāpilda amats un tam ir jābūt birojam tajā pirmās instances tiesas ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā viņš ir norikots advokāta pienākumu pildīšanai, vai jāsaņem atalgojums par sniegtajiem pakalpojumiem?

64. No Tiesai sniegtās informācijas var secināt, ka valsts tiesību akts, ar kuru mūkiem ir aizliegts *klūt par* advokātiem, ir no jauna ieviests aizlieguma *būt* mūkam un *praktizēt* advokāta profesijā formā³². Pamatojoties uz valsts tiesību aktu interpretāciju, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai tas tā tiešām ir. Citu valsts tiesību starpā, uz kurām atsaucās DSA un Grieķijas valdība, ir pienākums būt neatkarīgam, pildīt tikai un vienīgi savus amata pienākumus, tas, ka personai ir jāpilda amats un tai ir jābūt birojam tajā pirmās instances tiesas ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā tā ir norikota advokāta pienākumu pildīšanai, un aizliegums sniegt pakalpojumus, nesaņemot par tiem atalgojumu. Šāds arguments ir izteikts tāpēc, ka persona, kas ir mūks, “pārkāpšot” profesionālās ētikas normas un tai attiecīgi nevajadzētu būt reģistrētai par advokātu.

65. Ir būtiski sākt šo analīzes daļu, apzinoties, kas ir (nevis, kas *nav*) pamatproblēma. Šī tiesvedība attiecas uz migrējošu advokātu, kurš vēlas reģistrēties uzņēmējā dalībvalstī un praktizēt ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu. Tā *neattiecas* uz Grieķijas vai citas dalībvalsts tiesībām noteikt nosacījumus, saskaņā ar kuriem persona var tikt uzskatīta par advokātu atbilstoši *tās* normām un praktizēt ar *tās* profesionālo nosaukumu.

66. Vai Direktīvas 98/5 6. pantā dalībvalstij ir ļauts aizliegt personai, kura saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu atbilst reģistrācijai, tajā praktizēt advokāta profesijā ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu tādēļ, ka reliģioza persona pēc būtības nevar nodrošināt advokātam nepieciešamās garantijas?

67. Šajā gadījumā es uzskatu, ka būtu jāizstrādā analītiski kritēriji attiecībā uz noteiktām normām, kas paredz, ka garīdznieks vai mūks nevar kļūt par advokātu, no vienas puses, un atsevišķām profesionālās ētikas normām, uz kurām atsaucās DSA (piemēram, pildīt tikai un vienīgi savus advokāta pienākumus vai tas, ka personai ir jāpilda amats un tai ir jābūt birojam attiecīgajā ģeogrāfiskajā apgabalā), no otras puses.

68. Es nepiekrītu, ka agrāko normu būtu piemēroti dēvēt par profesionālās ētikas normu, kas saskaņā ar Direktīvas 98/5 6. pantu ir uzņēmējas dalībvalsts kompetencē. Izpētot šo normu padziļināti, manuprāt, tā paredz, ka personām ar noteiktām *iezīmēm* būtu jāliedz praktizēšana. Pastāv neizteikts pieņēmums, ka, tā kā A personai ir šīs *iezīmes*, tiklīdz tā uzsāks praktizēšanu, tā *rīkosies* noteiktā veidā, kas ir pretrunā ētikas kodeksam. Tomēr tas ir tikai pieņēmums, un profesionālās ētikas normas ir paredzētas, lai reglamentētu faktisku rīcību, nevis varbūtēju turpmāku rīcību. Ja manis sniegtajā piemērā “mūks” tiktu aizvietots ar “personu ar sarkaniem matiem”, uzreiz kļūtu skaidrs, kāpēc šāda norma patiesībā nav profesionālās ētikas norma.

69. Piebildīšu, ka, manuprāt, šāda norma patiesībā liegtu nelabvēlīgi ietekmētai personai gūt Direktīvas 98/5 7. un 9. pantā noteiktās procesuālās garantijas. Ja tiek pieņemts, ka persona ar sarkaniem matiem (piemēram) automātiski pārkāps klienta konfidencialitātes noteikumus, un tādējādi tā jau laikus tiek sodīta ar izslēgšanu no advokātu kolēģijas reģistra pat vēl pirms praktizēšanas uzsākšanas, kā tieši 7. pantā noteiktā rūpīgā divpusējā procedūra starp uzņēmēju dalībvalsti un savas mītnes dalībvalsti vai 9. pantā noteiktās tiesības uz regresu nodrošina jebkādu aizsardzību?

³² Advokātu kodeksa 7. panta 1. punkta a) punkts, skat. iepriekš 22. punktu.

70. Tā kā Direktīvas 98/5 6. pants attiecas tikai uz profesionālās ētikas normām, tad valsts tiesību akts, ar kuru mūkam ir noteikts pilnīgs aizliegums praktizēt advokāta profesijā, nevar tikt piemērots migrējošam advokātam, kurš saskaņā ar 3. pantu atbilst reģistrācijai un kurš vēlas praktizēt ar mītnes valsts profesionālo nosaukumu.

71. Kā ir ar iepriekš noteiktajiem atvasinātajiem tiesību aktiem?

72. No Direktīvas 98/5 6. panta 1. punkta izriet, ka advokāts, kurš uzņēmējā dalībvalstī praktizē ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu, attiecībā uz uzņēmējā dalībvalstī veicamo profesionālo darbību ievēro tās pašas profesionālās ētikas normas, kādas ievēro advokāti, kas praktizē ar šīs dalībvalsts attiecīgajiem profesionālajiem nosaukumiem³³. Saskaņā ar šīs direktīvas 6. un 7. pantu šādiem advokātiem ir jāievēro divu veidu profesionālās ētikas normas – mītnes dalībvalsts un uzņēmējas dalībvalsts profesionālās ētikas normas. Šo normu pārkāpuma gadījumā tiem draud disciplinārsods un profesionālā atbildība³⁴.

73. Ņemot vērā minēto, manuprāt, uzņēmējas dalībvalsts kompetentajām iestādēm nav tiesību iepriekš *pieņemt*, ka, tā kā attiecīgā persona ir pakļauta reliģiskai disciplīnai (vai tā pat ir ateists, vai arī noteiktas politiskas vai filozofiskas grupas loceklis), tā automātiski un nenovēršami rīkosies noteiktā veidā, kas ir pretrunā tās dalībvalsts advokātu disciplinārajiem noteikumiem. Tā vietā šīm iestādēm ir jākonstatē attiecīgās personas *faktiskā rīcība*. Tieši tam profesionālās ētikas normas arī ir domātas.

74. Kā Tiesa nosprieda lietā *Jakubowska*, profesionālās ētikas normas – pretēji tām, kuras attiecas uz reģistrācijai paredzētajiem priekšnosacījumiem, – nav saskaņotas un līdz ar to ļoti var atšķirties no tām, kuras ir spēkā mītnes dalībvalstī. Minēto normu neievērošanas gadījumā var tikt noteikta izslēgšana no advokātu kolēģijas reģistra uzņēmējā dalībvalstī³⁵. Tiesa arī uzsvēra, ka interešu konflikta neesamība ir praktizēšanas advokāta profesijā neatņemama sastāvdaļa un it īpaši prasa, lai advokāti attiecībās ar valsts iestādēm un citiem tirgus dalībniekiem, kuru ietekmei tie nekad nedrīkst būt pakļauti, būtu neatkarīgi. Tādēļ pašas profesionālās ētikas normas nav nosodāmas. Tomēr papildus tam, ka tās ir piemērojamas visiem advokātiem, kuri ir reģistrēti attiecīgā dalībvalstī, šajā ziņā ieviestie noteikumi nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu to mērķi³⁶.

75. Veicot nepieciešamo vērtējumu, ir jāidentificē valsts tiesību aktu noteiktie mērķi³⁷. Iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka iemesls mūkiem noteiktajam aizliegumam praktizēt advokāta profesijā ir tas, ka sabiedrības interešu labad advokātam ir jāpilda tikai un vienīgi viņa pienākumi, un tas, ka advokāta profesijas praktizēšana ir saistīta ar tādu strīdu izskatīšanu, kas nav saderīgi ar mācītāja statusu. Iesniedzējtiesa arī piemin profesionālās neatkarības prasību un lietu izskatīšanas brīvību. Noteikto piemēroto papildu profesionālo ētikas normu, kuras mūks šķietami neievērotu, starpā ir noteiktais pienākums personai pildīt amatu un ka tai ir jābūt birojam tajā pirmās instances tiesas ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā persona ir norīkota advokāta pienākumu pildīšanai, un aizliegums sniegt pakalpojumus, nesaņemot par tiem atalgojumu.

76. Manuprāt, izvīrītajā pamatojumā ir apkopots tas, ko tiešām var raksturot kā “mērķus” (pat slavējamus mērķus) – pareizas tiesvedības principu aizstāvēšana un klienta piekļuves objektīvām konsultācijām un atbilstoši profesionālai pārstāvniecībai nodrošināšana – ar pastāvīgo pieņēmumu, ka persona, kas ir pakļauta reliģiskai disciplīnai, “noteikti” nespēs rīkoties tādā veidā, kas atbilst šiem mērķiem. Pamatojoties uz faktiem par attiecīgā advokāta profesionālo ētiku, šāds pieņēmums varētu būt pareizs. Tomēr tas var būt arī kļūdains. To vislabāk var ilustrēt ar diviem (izdomātiem) piemēriem.

33 Spriedums, 2011. gada 3. februāris, *Ebert*, C-359/09, EU:C:2011:44, 39. punkts un tajā minētā judikatūra.

34 Spriedums, 2006. gada 19. septembris, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 74. punkts.

35 Spriedums, 2010. gada 2. decembris, C-225/09, EU:C:2010:729, 57. punkts.

36 Spriedums, 2010. gada 2. decembris, *Jakubowska*, C-225/09, EU:C:2010:729, 59.–62. punkts.

37 Skat. šajā nozīmē un arī tikai pēc analogijas spriedumu, 1999. gada 21. oktobris, *Zenatti*, C-67/98, EU:C:1999:514, 26.–30. punkts.

77. X mūks uzsāk advokāta profesijas kā papildu intelektuālās darbības praktizēšanu, kas papildina viņa reliģisko dzīvi. Viņš pastāvīgi atsaka lietu izskatīšanu “sliktām” personām, vienmēr sniedz neobjektīvas juridiskās konsultācijas tādējādi, lai, viņaprāt, klients rīkotos atbilstoši baznīcas reliģiskajām mācībām, un nav pastāvīgi pieejams tajā ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā viņš bija norīkots advokāta pienākumu pildīšanai. Viņa faktiskā *rīcība* neatbilst sīki izstrādātajām profesionālās ētikas normām uzņēmējā dalībvalstī un negatīvi ietekmē šo normu sabiedrības interešu mērķus. Ir skaidrs, ka uzņēmējas dalībvalsts kompetentās iestādes var ierosināt disciplinārlietu pret X mūku (un patiesībā tam tā būtu jāierosina). Pamatojoties uz manis norādītajiem faktiem, šīs disciplinārlietas beigās viņš tiks izslēgts no uzņēmējas dalībvalsts advokātu kolēģijas reģistra. (Piebilde, ka viņam varētu rasties problēmas atbilstoši savas mītnes valsts disciplinārajiem noteikumiem.) Tomēr tas viss notiks noteiktā kārtībā un X mūkam būs tiesības uz regresu tiesā vai tribunālā, lai apstrīdētu lēmumu, ar kuru viņš tiek izslēgts no advokatūras.

78. Y mūks ar savām reliģiskajām augstākstāvošajām personām pārrunā profesionālās prasības, kuras viņam būs jāievēro, ja viņš uzsāks praktizēt advokāta profesijā. Citu pēc citas viņi kopā izskata piemērojamās normas. Viņš saņem nepieciešamo atbrīvojumu, lai pildītu amatu un viņa birojs būtu tajā ģeogrāfiskajā apgabalā, kurā viņš ir norīkots. Ir atrunāts, ka viņš ieturēs parastu maksu par sniegtajiem pakalpojumiem un novirzīs to attiecīgai labdarības iestādei. Viņš ir atbrīvots no kopienas lūgšanu apmeklējumiem darba dienas laikā tādējādi, lai varētu pildīt tikai un vienīgi savus advokāta pienākumus. Viņa reliģiskās augstākstāvošās personas piekrīt ievērot viņa profesionālo neatkarību. Pamatojoties uz to, Y mūks uzsāk praktizēt advokāta profesijā un viņa kā advokāta *rīcība* ir nevainojama. Pamatojoties uz manis norādītajiem faktiem, būtu objektīvi nepamatoti pret viņu ierosināt disciplinārlietu vai pat izslēgt viņu no advokatūras kolēģijas reģistra. Lai gan viņš ir mūks, viņš ievēro attiecīgās profesionālās ētikas normas.

79. Esmu tišuprāt sniegusi izdomātus piemērus. Šīs Tiesas kompetencē nav minēt, kas notiks tad, kad *Monachos Eirinaios* uzsāks praktizēt. Vienīgais secinājums, pie kura esmu nonākusi – un es atļaušos pateikt, ka vienīgais, kam tiesai ir jāpievēršas, atbildot uz prejudiciālo jautājumu, – ir tāds, ka Direktīvas 98/5 6. pantā dalībvalstij nav atļauts automātiski aizliegt personai, kura saskaņā ar direktīvas 3. pantu atbilst reģistrācijai, tajā praktizēt advokāta profesijā ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu tādēļ vien, ka persona, kas ir pakļauta reliģiskai disciplīnai, pēc būtības nevar nodrošināt advokātam nepieciešamās garantijas.

Secinājumi

80. Ņemot vērā šos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija) uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/5/EK (1998. gada 16. februāris) par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija, 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nav pieļaujams piemērot valsts tiesību normu, ar kuru personai ir aizliegts reģistrēties par advokātu ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu tāpēc, ka šī persona ir mūks. Ar minētās direktīvas 6. pantu dalībvalstij nav atļauts automātiski aizliegt personai, kura saskaņā ar direktīvas 3. pantu atbilst reģistrācijas nosacījumiem, tajā praktizēt advokāta profesijā ar savas mītnes valsts profesionālo nosaukumu tādēļ vien, ka persona, kas ir pakļauta reliģiskai disciplīnai, pēc definīcijas nevar rīkoties tā, lai nodrošinātu advokāta praksei nepieciešamās garantijas.